

Анастасія Оніщик

Академія праці, соціальних відносин і туризму, Україна

МОНІТОРИНГ ФІКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Anastasia Onischyk

Academy of Labour, Social Relations and Tourism, Ukraine

MONITORING OF THE FICTITIOUS ACTIVITY OF ECONOMIC ENTITIES

The article is devoted to the study of the monitoring of the fictitious activity of economic entities. Existing approaches to the definition of "monitoring" are considered. The monitoring of the fictitious activity of economic entities as a direction of control is identified. It is suggested to understand under the category "monitoring of fictitious activity of economic entities" the systematic monitoring of economic entities, with purpose is obtaining shadow economic benefits, to form information and to identify measures to counteract the illegal activity of legal entities and entrepreneurs. The stages of monitoring of the fictitious activity of economic entities are presented and described. The concept of monitoring of the fictitious activity of economic entities is formulated, which is based on five stages: information gathering, analysis, evaluation, control, forecasting.

Keywords: fictitious activity of economic entities, monitoring, control, economic security, shadow economy, shadow economic benefit.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку економіки, який характеризується високою швидкістю змін, нестабільністю та невизначеністю, важливе значення має ефективна протидія фіктивній діяльності суб'єктів господарювання. Вагоме значення у боротьбі з цим негативним явищем є визначення алгоритму проведення моніторингу такої діяльності, що в подальшому сприятиме більш ефективній протидії фіктивному підприємництву. Адже фіктивна діяльність становить серйозну небезпеку для розвитку національної господарської системи, викривляє економічні зв'язки, гальмує наповнення державного бюджету.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження науковців з проблем моніторингу тіньової економіки (З. Варналій¹, В. Мандибура², В. Турчинов³ та ін.) свідчать про відсутність визнаних методів моніторингу фіктивної діяльності суб'єктів господарювання. Наявні підходи у своїй більшості присвячені моніторингу економічної безпеки суб'єктів господарювання (Т. Васильців⁴, А. Кириєнко⁵, Н. Подлужна⁶) та моніторингу економічної безпеки держави (О. Барановський⁷, В. Шлемко⁸, В. Мунтіян⁹, та ін.). Вагомий вклад у дослідження сутності моніторингу внесли вчені:

¹ Варналій, З. (2006). *Тіньова економіка: сутність, особливості та шляхи легалізації*. Київ: НІСД.

² Мандибура, В. О. (1998). *Тіньова економіка України та напрями законодавчої стратегії її обмеження*. Київ: Парламентське видавництво.

³ Турчинов, О. В. (1996). *Тіньова економіка: закономірності, механізми функціонування, методи оцінки*. Київ: Інститут Росії НАН України.

⁴ Васильців, Т. (2008). *Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення*. Львів: Арал.

⁵ Кириєнко, А. В. (2000). *Механізм досягнення і підтримки економічної безпеки підприємства*. Київ: Київський національний економічний університет.

⁶ Подлужна, Н. О. (2003). *Організація управління економічною безпекою підприємства*. Донецьк: Інститут економіки промисловості НАН України.

⁷ Барановський, О. І. (2004). *Економічна безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення)*. Київ: Київський національний економічний університет.

⁸ Шлемко, В. Т., Білько, І. Ф. (1997). *Економічна безпека України: сутність і напрями забезпечення*. Київ: НІСД.

⁹ Мунтіян, В. І. (1999). *Економічна безпека України*. Київ: КВІЦ.

В. Галіцин¹, М. Пугачова², Н. Цопа³ та ін. Однак питання моніторингу фіктивної діяльності суб'єктів господарювання залишились поза увагою вчених, що актуалізує обрану тематику дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є систематизація теоретико-методичних засад формування системи моніторингу фіктивної діяльності суб'єктів господарювання.

Виклад основного матеріалу. Центральною ланкою у комплексі заходів запобігання, мінімізації та протидії фіктивній діяльності суб'єктів господарювання є процес моніторингу.

Поняття моніторингу не нове в економічній теорії та господарській практиці й прийшло в дані сфери з екологічних наук. Термін «моніторинг» іншомовного походження (аналог в англійській мові – Monitoring, в німецькій лексиці – Monitoring). Щодо етимології цього поняття, то воно утворене від латинського monitor – той, що контролює, попереджає⁴.

Щодо моніторингу в економіці, слід звернутися до енциклопедій і словників. Так, «Економічний енциклопедичний словник» трактує моніторинг як безперервне спостереження і аналіз діяльності економічних об'єктів⁵. А. Азріліян визначає моніторинг як спостереження, відстежування, аналіз, і оцінку діяльності будь-якого явища чи об'єкту⁶. У «Великому економічному словнику» моніторинг трактується як спостереження, оцінка і прогноз стану якогось явища чи процесу, аналіз їхньої діяльності як складова частина управління⁷. У «Тлумачному словнику економіста» наводиться наступне визначення моніторингу – це складова управління економічними об'єктами, що полягає в системному аналізі їхньої діяльності, вивченні стану справ⁸.

На даний момент не існує загально визнаного тлумачення терміна "моніторинг", оскільки він використовується у межах різних сфер науково-практичної діяльності. У найбільш загальному розумінні моніторинг – це процес спостереження за об'єктом шляхом збору, систематизації, оброблення та накопичення інформації⁹.

Наразі існує два основних підходи щодо визначення поняття «моніторинг». Згідно з першим, моніторинг включає спостереження, оцінку й прогноз стану середовища та є складовою функцією управління. Представниками даного напряму є В. Галіцин¹⁰, С. Гончаров¹¹, Н. Цопа¹² та ін. Прихильники другого підходу, серед яких В. Забродський¹³, Я. Побурко¹⁴, Д. Хан¹⁵ та ін. розглядають моніторинг як один із методів контролю, проте, на їхню думку, контроль є не результатом, а процесом діяльності, виявлення тенденцій її динаміки. Отже, під моніторингом мається на увазі не тільки процес вивчення діяльності, але й контроль результату¹⁶.

¹ Галіцин, В. К., Сулов, О. П., Самченко, Н. К. (2013). Концептуальні засади моніторингу. *Бізнес Інформ*, 9, 330-335.

² Пугачова, М. В. (2003). Концептуальні основи статистичного моніторингу. Київ: НДІ статистики Держкомстату України.

³ Цопа, Н. В. (2010). Система моніторингу внутрішнього та зовнішнього середовища промислового підприємства. *Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського*, 3 (47), 136-143.

⁴ Мочерний, С. М. (2001). *Економічна енциклопедія*. Київ: Академія.

⁵ Кураков, Л. П. (2005). *Економічний енциклопедичний словарь*. Москва: Вуз и школа.

⁶ Азріліян, А. Н. (1997). *Большой экономический словарь*. Москва: Институт новой экономики.

⁷ Борисов, А. Б. (2002). *Большой экономический словарь*. Москва: Книжный мир.

⁸ Гончаров С. М. (2008). *Тлумачний словник економіста*. Рівне: НУВГП.

⁹ Забродський, В. А., Кизим, Н. А. (2000). *Диагностика финансовой устойчивости функционирования производственно-экономических систем*. Харьков: Бизнес Информ.

¹⁰ Галіцин, В. К., Сулов, О. П., Самченко, Н. К. (2013). Концептуальні засади моніторингу. *Бізнес Інформ*, 9, 330-335.

¹¹ Гончаров С. М. (2008). *Тлумачний словник економіста*. Рівне: НУВГП.

¹² Цопа, Н. В. (2010). Система моніторингу внутрішнього та зовнішнього середовища промислового підприємства. *Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського*, 3 (47), 136-143.

¹³ Забродський, В. А., Кизим, Н. А. (2000). *Диагностика финансовой устойчивости функционирования производственно-экономических систем*. Харьков: Бизнес Информ.

¹⁴ Побурко, Я. О. (2006). *Моніторингові оцінювання складних соціально-економічних явищ розвитку регіону*. Львів: Інститут регіональних досліджень НАН України.

¹⁵ Хан, Д. (1997). *Планирование и контроль: концепция контроллинга*. Москва: Финансы и статистика.

¹⁶ Яріш, О. В., Дуда М. О. (2013). Моніторинг як складова управління різними сферами практичної діяльності. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Серія: Економічні науки*, 24, 25-30.

На нашу думку, моніторинг фіктивної діяльності суб'єктів господарювання є напрямом контролю, який передбачає систематичне спостереження з метою подальшого виявлення такого роду діяльності, оскільки вносить деструктивні зміни у економічну систему країни та становить загрозу економічній безпеці. У «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» термін «контроль» (від англ. «Control», франц. «Contrôle») визначається як: перевірка або спостереження, за діяльністю кого-, чого-небудь; облік чого-небудь; нагляд за кимось, чимось¹. У ст. 1 Лімської декларації керівних принципів контролю зазначено, що контроль – не самоціль, а невід'ємна частина системи регулювання, метою якої є встановлення відхилень від стандартів і порушень принципів законності, ефективності і економії витрачання матеріальних ресурсів на якомога ранній стадії з метою прийняття корегуючих заходів, а в окремих випадках, залучення винних до відповідальності, отримання компенсації за завдану шкоду і здійснення заходів по упередженню або зменшенню таких порушень у майбутньому².

У ст. 62 Податкового кодексу України зазначено, що моніторинг виступає одним із способів здійснення податкового контролю³. У ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» встановлено, що фінансовий моніторинг – це сукупність заходів, які здійснюються суб'єктами фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, що включають проведення державного фінансового моніторингу та первинного фінансового моніторингу⁴. Наведені законодавчі підходи до розуміння поняття «моніторинг» дають підстави стверджувати, що моніторинг фіктивної діяльності суб'єктів господарювання є напрямом контролю.

Моніторингу як явищу притаманні такі основні риси:

- об'єкти моніторингу динамічні та перебувають у постійному розвитку.

Вони залежні від зовнішніх впливів, а це, у свою чергу, може призвести до небажаних змін у функціонуванні об'єкта спостереження;

- застосування моніторингу передбачає організацію постійного спостереження за об'єктом.

Міра сталості визначається особливостями об'єкта і ресурсними можливостями;

- організація спостереження передбачає добір обґрунтованих показників та індикаторів.

Спостереження здійснюється шляхом безпосереднього виміру чи опису параметрів об'єкта;

- результати моніторингу застосовуються для прогнозу розвитку об'єкта;
- кожна конкретна система моніторингу орієнтована на певного споживача⁵.

Система моніторингу повинна базуватися на певному алгоритмі його проведення. Зокрема в спільній роботі В. Степашко, В. Карпова та М. Пугачова загальна методика проведення моніторингу соціально-економічних процесів подається за такими етапами:

- формування завдання моніторингу певного об'єкта, явища, процесу;
- спостереження за обраними показниками і підготовка статистичної інформації;
- оцінка стану контрольованих процесів на основі змістовного та експертного аналізу;
- попередня обробка статистичних даних з метою усунення пропусків та аномальних значень;
- первинний аналіз даних;
- багатовимірний аналіз даних з метою одержання кількісних та якісних характеристик зв'язку цільових показників з факторами впливу;
- короткострокове прогнозування контрольованих показників;

¹ Бусел, В. Т. (2005). *Великий тлумачний словник сучасної української мови*. Ірпінь: Перун.

² *Лімська декларація керівних принципів контролю 1977* (Конгресс Международной организации высших контрольных органов). *Офіційний сайт Верховної Ради України* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/604_001> (2020, січень, 29).

³ *Податковий кодекс, ст. 62, гл. 2., 2010* (Верховна Рада України). *Офіційний сайт Верховної Ради України* <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>> (2020, січень, 29).

⁴ *Закон Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом 2003*. (Верховна Рада України). *Офіційний сайт Верховної Ради України* <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>> (2020, січень, 29).

⁵ Морозов, А. О., Косолапов, В. Л., Колосов, В. Є. (2002). Інформаційне і аналітичне забезпечення системи моніторингу. *Науково-технічна інформація*, 3, 18-23.

– інтерпретація отриманих результатів¹.

Методика зазначених авторів найбільш повно відповідає сутності моніторингу та основним завданням, які необхідно вирішити при його проведенні.

Таким чином, моніторинг економічної діяльності є одним з найважливіших інструментів організаційно-економічного механізму забезпечення економічної безпеки країни, починаючи від підприємств і закінчуючи системами управління регіонів. Моніторинг передбачає організоване системне спостереження за ходом і характером кількісних і якісних змін досліджуваних економічних процесів.

Фіктивна діяльність суб'єктів господарювання – це соціально-економічне явище, яке задіяне одночасно у двох сферах економіки – тіньовій та легальній. З одного боку, це самостійна діяльність господарюючого суб'єкта, спрямована на отримання економічної вигоди шляхом порушення економічних зв'язків господарської системи країни. З іншого – використання різноманітних фіктивних схем підприємницької діяльності, що дозволяє створювати видимість здійснення господарських операцій виключно шляхом їх документального оформлення, без реального здійснення. Тобто, фіктивна діяльність суб'єктів господарювання є формою прояву тіньової економіки, яка направлена на отримання тіньової економічної вигоди шляхом документарного супроводження реально не здійснюваної підприємницької діяльності та становить загрозу економічній безпеці держави².

Таким чином, розглянувши особливості моніторингу економіки в цілому і її тіньового сектора, ми розробили наступну концепцію моніторингу фіктивної діяльності суб'єктів господарювання, яка базується на п'яти основних етапах.

На першому етапі здійснюється збір інформації. Цей етап передбачає виявлення фіктивних господарських операцій. Відбувається процес збору інформації про поведінку фінансово-господарські операції, а також дані введення бухгалтерського обліку сумнівного підприємства.

Другий етап має назву «Аналіз». Спочатку проводиться аналіз первинної документації. Здійснюється документальна перевірка шляхом зіставлення відомостей про фінансово-господарські операції з фактами їх реального здійснення. При визнанні операції фіктивною здійснюється ідентифікація суб'єктів фіктивної діяльності.

Потім передбачається процес виявлення використаної схеми при здійсненні фіктивної діяльності суб'єктів господарювання. Методом причинно-наслідкових зв'язків встановлюється використана фіктивна схема, здійснюється її характеристика, проводиться аналіз управлінських зв'язків та виявлення її учасників: замовника, організатора та виконавця.

Далі встановлюються податкові зобов'язання перед державою. Будується економічна модель за участі фіктивного суб'єкта господарювання та держави, за результатами якої здійснюється аналіз податкових зобов'язань, що виникають у результаті здійснення фіктивної діяльності суб'єктів господарювання.

Третій етап називається «Оцінка». Спочатку відбувається характеристика отриманої тіньової економічної вигоди. На основі виявлених економічних зобов'язань здійснюється детальна оцінка отриманої тіньової економічної вигоди. Потім оцінюються наслідки отримання тіньової економічної вигоди від фіктивної діяльності суб'єктів господарювання. Припускається ситуація, де фіктивний суб'єкт замінюється добросовісним суб'єктом господарювання. Це надасть змогу розрахувати прямий збиток постраждалим суб'єктам економіки.

Четвертий етап «Контроль» передбачає визначення способів відшкодування збитку від фіктивної діяльності суб'єктів господарювання.

Заключний п'ятий етап «Прогнозування» спрямований на розробку заходів щодо боротьби з фіктивною діяльністю суб'єктів господарювання шляхом мінімізації факторів, що сприяють отриманню тіньової економічної вигоди від такого роду діяльності. Здійснюється оцінка ефективності протидії фіктивної діяльності суб'єктів господарювання з метою удосконалення боротьби з фіктивним підприємством.

Висновки. Отже, підсумовуючи викладене можна зазначити, що моніторинг фіктивної діяльності суб'єктів господарювання – це систематичне спостереження за суб'єктами

¹ Карпов, В., Пугачева, М., Степашка, В. (2000). Статистичний моніторинг соціально-економічних процесів як актуальне завдання державної статистики. *Статистика України*, 2, 33-40.

² Оніщик, А. В. (2018). Економічна природа фіктивної діяльності суб'єктів господарювання. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємство*, 3 (102), 40-46.

господарювання, метою яких є отримання тіньової економічної вигоди, для формування інформації та визначення заходів щодо протидії незаконній діяльності юридичних та фізичних осіб – підприємців.

Етапами такого моніторингу є збір інформації, аналіз, оцінка, контроль та прогнозування. Метою їх є виявлення та нейтралізація фіктивної діяльності суб'єктів господарювання. Вважаємо, що розроблена методика моніторингу фіктивної діяльності суб'єктів господарювання сприятиме ефективній протидії фіктивному підприємництву в Україні.

References:

1. Varnaliy, Z. (2006). *Tinova economica: sutnist, osoblivosti ta shlahi legalizacii* [The shadow economy: the essence, features and ways of legalization]. Kyiv: NISD. [in Ukrainian].
2. Mandibura, V. O. (1998). *Tinova economica Ukraine ta naprami zakonodavchoi strategii ii obmegeniya* [The shadow economy of Ukraine and the directions of its legislative strategy to limit it]. Kyiv: Parlamentske vidavnistvo. [in Ukrainian].
3. Turchinov, O. V. (1996). *Tinova economica: zakonomirnosti, mehanizmi funkcionuvanya, metodi ocinki* [The shadow economy: patterns, mechanisms of functioning, methods of assessment]. Kyiv: Institut Russia NAN Ukraine. [in Ukrainian].
4. Vasilciv, T. (2008). *Economichna bezpeka pidpriemnictva Ukraine: strategiya ta mehanizmi zmichenya* [Economic security of entrepreneurship in Ukraine: strategy and mechanisms for strengthening]. Lviv: Aral. [in Ukrainian].
5. Kirienko, A. V. (2000). *Mehanizm dosagnenya i pidtrimki ekonomichnoi bezpeki pidpriemstva* [The mechanism of achievement and maintenance of economic security of the enterprise]. Kyiv: Kievskiy nacionalnii ekonomichnii universitet. [in Ukrainian].
6. Podlugna, N. O. (2003). *Organizaciya upravlinya ekonomichnou bezpekou pidpriemstva* [Organization of economic security management of the enterprise]. Donetsk: Institute ekonomiki promislovosti NAN Ukraine. [in Ukrainian].
7. Baranovskiy, O. I. (2004). *Economichna bezpeka in Ukraine (metodologia ocinki ta mehanizmi zabezpechnya)* [Economic security in Ukraine (assessment methodology and assurance mechanisms)]. Kyiv. Kievskiy nacionalnii ekonomichnii universitet. [in Ukrainian].
8. Shlemko, V. T., Binko, I. F. (1997). *Economivhna bezpeka Ukraine: sutnist i naprami zabezpechnya* [Economic security of Ukraine: essence and directions of security]. Kyiv, NISD. [in Ukrainian].
9. Muntiyani, V. I. (1999). *Economivhna bezpeka Ukraine* [Economic security of Ukraine]. Kyiv. KVIC. [in Ukrainian].
10. Galicin, V. K., Suslov, O. P., Samchenko, N. K. (2013). *Konceptualni zasadi monitoringu* [Conceptual principles of monitoring]. *Business Inform* [Science and Research], 9, 330-335 [in Ukrainian].
11. Pugachova, M. V. (2003). *Konceptualni osnovi statistichnogo monitoringu* [Conceptual bases of statistical monitoring]. Kyiv. IDI Statistiki Derskomstatu Ukraine. [in Ukrainian].
12. Copa, N. V. (2010). *Sistema monitorungu vnutrishnogo ta zovnisnogo seredovisha promislovogo pidpriemstva* [System of monitoring of internal and external environment of industrial enterprise]. *Visnik Donetskogo nacionalnogo universitetu ekonomiki i torgivli im. Mihayla Tugan-Baranovskogo*. [Science and Research], 3 (47), 136-143. [in Ukrainian].
13. Mocerniy, S. M. (2001). *Economichna enciklopedia* [Economic Encyclopedia]. Kyiv: Academia [in Ukrainian].
14. Kurakov, L. P. (2005). *Economicheskiiy enciklopedicheskiiy slovar* [Economic Encyclopedic Dictionary]. Moscow: Vuz i shkola. [in Russian].
15. Azirilian, A. N. (1997). *Bolshoiy ekonomicheskiiy slovar* [Big economic dictionary]. Moscow: Instiut novoi ekonomiki [in Russian].
16. Borisov, A. B. (2002). *Bolshoiy ekonomicheskiiy slovar* [Big economic dictionary]. Moscow: Knishniy mir. [in Russian].
17. Goncharov, S. M. (2008). *Tlumachniy slovník ekonomista* [The economist's explanatory dictionary]. Rivne: NUVGP. [in Ukrainian].
18. Zabrodskiy, V. A., Kizim, N. A. (2000). *Diagnostika finansovoi ustoicivosti funkcionirovaniya proisvostvenno-ekonomicheskikh sistem* [Diagnostics of the financial stability of the functioning of production and economic systems]. Kharkov. Business Inform. [in Ukrainian].
19. Poburko, J. O. (2006). *Monitoringovi ocinuvanya skladnih socialno-ekonomichnih javish rosvitki regionu* [Monitoring evaluations of complex socio-economic phenomena of the region's development]. Lviv: Institut regionalnih doslidgen NAN Ukraine. [in Ukrainian].
20. Khan, D. (1997). *Planorovanie i control: koncepcia controllinga* [Planning and control: the concept of controlling]. Moscow. Finansi i stastika. [in Russian].
21. Jarish, O. V., Duda M. O. (2013). *Monitoring yak skladova upravlinya riznimi sferami praktichnoi dijalnosti* [Monitoring as part of the management of different areas of practice]. *Naukovi praci Kirivogradskogo nacionalnogo tehnichnogo universitetu. Seriya: Economichni nauki*. [Science of the Prairie of the Kirivograd National Technological University. Series: Economical Science], 24, 25-30. [in Ukrainian].

22. Busel, V. T. (2005). *Velikiy tlumachniy slovník suchasnoi ukrainskoi movi* [A great explanatory dictionary of modern Ukrainian]. Irpin: Perun. [in Ukrainian].
23. *Limskya deklaraciya kerivnih principiv controlu, 1977* (Congress Mesdunarodnoi organizacii vishih controlnih organov). *Ofitsiynyy sayt Verkhovnoyi Rady Ukrayiny* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/604_001> (2020, January, 29). [in Ukrainian].
24. *Podatkoviy kodeks, 2010* (Verkhovna Rada Ukrayiny). [Tax Code 2010 (Verkhovna Rada Ukrayiny)]. *Ofitsiynyy sayt Verkhovnoyi Rady Ukrayiny* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>> (2020, January, 29). [in Ukrainian].
25. *Zakon pro zapobiganya ta protidiyu legalizacii (vidmivanyu) dohodiv, oderganih zlochinim shlahom, 2003* (Verkhovna Rada Ukrayiny). *Ofitsiynyy sayt Verkhovnoyi Rady Ukrayiny* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine] <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>> (2020, January, 29). [in Ukrainian].
26. Morozov, A. O., Kosolopapov, V. L., Kolosov, V. E. (2002). Informatsiyni i analitichni zabezpechenya systemi monitoringu [Information and analytical support of the monitoring system]. *Naukovo-technichna informaziya* [Science and technology information], 3, 18-23 [in Ukrainian].
27. Karpov, V., Pugacheva, M., Stepashka, V. (2000). Statistichniy monitoring socialno-ekonomichnih procesiv yak aktualne zavdannya dergavnoi statistiki [Statistical monitoring of socio-economic processes as an urgent task of national statistics]. *Statistika Ukraine* [Statistics of Ukraine], 2, 33-40 [in Ukrainian].
28. Onisychuk, A. V. (2018). Ekonomichna priroda fiktivnoi diyalnosti subyektiv gospodaruvanya [The economic nature of the dummy activities of business entities]. *Dergava ta regioni. Seriya Ekonomika ta pidpriemnictvo* [The state and the region. The Economy and Entrepreneurship series], 3 (102), 40-46 [in Ukrainian].